

**ACADEMIA ROMÂNĂ - SCOSAAR
INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE „VASILE PÂRVAN”**

***TÂRGȘORUL MEDIEVAL
(SEC. XIV-XVII)***

(REZUMAT)

COORDONATOR DE DOCTORAT:

Cș. I. Dr. EUGEN NICOLAE

DOCTORAND:

ALIN ANTON

București

2018

CUPRINS

CUPRINS

Abrevierip. 4

Motivație p. 5

CAPITOLUL I. Istoricul orașului medieval Târgșor, Istoricul cercetărilor	p. 8
I.1. Istoricul orașului medieval Târgșor	p. 8
I.2. Istoricul Cercetărilor	p. 31
CAPITOLUL II. Cartierele orașului medieval Târgșor	p. 40
II.1 Cartierul 1	p. 45
II.2 Cartierul 2	p. 46
II.3 Cartierul 3	p. 50
II.4 Cartierul 4	p. 51
II.5 Cartierul 5	p. 52
II.6 Cartierul 6	p. 56
II.7 Cartierul 7	p. 57
II.8 Cahlele	p. 58
II.8 A Cahle oală	p. 58
II.8 B Cahle discuri	p. 59
II.8 C Cahle plăci	p. 62
II.8 D Piese de coronament	p. 65
II.9 Monedele	p. 71
CAPITOLUL III. Bisericile și necropolele orașului Târgșor	p. 87
III.1. Biserica Vladislav al II-lea	p. 89
III.2 Necropola Bisericii Vladislav al II-lea	p. 91
III.3 Biserica Albă	p. 97
III.4. Necropola bisericii Albe	p. 100
III.5. Biserica Roșie	p. 146
III.6. Biserica Antonie Vodă	p. 148
III.7. Necropola bisericii Antonie vodă (necropola domească)	p. 153
III.7.1 Necropola din zona Caselor domnești	p. 164
III.8 Biserici presupuse sau nelocalizate	p. 165
III.8.A. Biserica Vlad Țepeș	p. 166

III.8.B. Biserica mănăstirii Sfântul Nicolae Târgșor (prima biserică)	p. 166
III.8.C. Biserica “domnească”	p. 167
III.9. Necropola medievală I	p. 168
III.10. Necropola medievală II	p. 174
III.11. Necropola medievală III	p. 175
CAPITOLUL IV. Curtea domnească	p. 184
CAPITOLUL V. Concluzii	p. 197
Bibliografie	p. 209
Anexe	p. 219
Lista ilustrațiilor	p. 236
Ilustrații	

Problema apariției și dezvoltării orașelor medievale din Țara Românească este una încă de actualitate. Această problemă a captat atenția istoricilor români încă din secolul al XIX-lea, dar preocupări mai statornice ale istoricilor și ale arheologilor au fost din prima jumătate a secolului al XX-lea. Această atenție a fost datorată, în primul rând, edificiilor medievale, vizibile la suprafața solului. Astfel, despre monumentele și istoria Târgșorului au scris printre alții Nicolae Iorga, Constantin C. Giurescu, Ion Ionașcu, G.M. Petrescu - Sava (fost Gh. Zagoritz) sau Nicolae Simache, arhitecții Virgil Drăghiceanu și Ghika-Budești.

Noi perspective s-au conturat în momentul începerii cercetărilor arheologice în cadrul vechiului oraș medieval.

Noutatea adusă de această lucrare este reprezentată, în primul rând, de sintetizarea informațiilor, istorice și arheologice, informații ce nu au fost strânse și prelucrate ca un tot, și au rămas, în marea lor majoritate, inedite. Încercarea de recreere a imaginii unui oraș medieval bazându-ne pe cele câteva studii publicate de membrii colectivului de cercetare, a izvoarelor istorice și a informațiilor arheologice. Acesta este obiectivul principal pe care lucrarea de față încearcă să îl realizeze. Totuși, contribuțiile acestei lucrări la cunoașterea orașului medieval Târgșor sunt menite să ne creeze o imagine a orașului din punct de vedere structural și funcțional. Este drept că imaginea nu va fi una completă și datorită faptului că doar o mică parte a orașului medieval a fost cercetată, drept pentru care nu putem afirma cu certitudine că: “așa arăta orașul medieval Târgșor”.

Lucrarea de față nu reprezintă un efort singular. Fără efortul colectiv depus la Târgșor și a rigurozității cu care au fost înregistrate descoperirile arheologice, încă din primii ani, această lucrare nu ar fi putut fi realizată.

Prima atestare documentară a Târgșorului, intrată în literatura de specialitate, este un privilegiu comercial acordat de voievodul Mircea cel Bătrân la 6 august 1413, negustorilor brașoveni, prin care le reînvia acestora privilegiile avute de dinaintea domniei sale.

Un document emis la Brașov de către voievodul Transilvaniei, Știber, la 7 septembrie 1412, nu este luat în considerare de către istoricii români. Documentul enumeră exact aceleași privilegii comerciale prevăzute în documentul din 1413 amintind de vama pe care negustorii brașoveni o au de plătit la Novum Forum: un pește de car.

Un moment important în dezvoltarea orașului a fost implantarea Curții domnești. Momentul apariției acesteia este controversat. Opinia general acceptată este că ea apare, în secolul al XVI-lea, în timpul domnitorului Neagoe Basarab. Mențiunea o avem redactată într-un hrisov din anul 1517, în care, domnitorul limitează negoțul negustorilor ardeleni la numai

3 orașe: “...numai unde este scaunul domniei mele: la Târgoviște și la Câmpulung și la Târgșor, în aceste mai sus zise trei scaune să târguiască Brașovenii...”

Decăderea orașului Târgșor este reprezentată cronologic de domnia voievodului Mihai Viteazul. Decizia acestuia, de a crea un nou oraș domnesc în imediata apropiere a orașului, tot domnesc, de la Târgșor, a reprezentat practic certificatul de deces al vechii așezări.

Una dintre ultimele mențiuni referitoare la existența orașului medieval Târgșor, la sfârșitul secolului al XVII-lea, o avem de la cronicarul moldovean, Miron Costin, care menționează Târgșorul în rândul orașelor importante (1684) după o vizită pe care acesta o efectuează în Țara Românească.

În anul 1700, stolnicul Constantin Cantacuzino realizează prima hartă a Țării Românești, iar prezența orașului Târgșor nu mai este semnalată. Momentul reprezintă o dovadă clară că la debutul secolului al XVIII-lea Târgșorul nu mai figura în rândul orașelor domnești, soarta acestuia fiind, la acel moment, neclară.

Situl arheologic de la Târgșoru Vechi a intrat în atenția istoricilor și arheologilor din prima jumătate a secolului al XX-lea, datorită edificiilor medievale, vizibile la suprafața solului.

Cercetarea arheologică a perimetrului rezervației a început în anul 1956, de către arheologul Gh. Cantacuzino și s-a axat pe dezvelirea incintei Curții Domnești, obiectivul fiind cercetarea orașului medieval când au fost identificate patru nivele și faze evolutive ale acestuia, începând cu secolul al XIV-lea.

Primul nivel de locuire medievală al târgului Târgșor (secolul al XIV). Acesta a fost datat cu ajutorul unor monede descoperite aici, monede emise în timpul domniilor lui Vlaicu – Vodă (1364-1377), Radu I (1377-1384) și Mircea cel Bătrân (1386-1418).

Al doilea nivel de locuire medievală este cel corespunzător secolului al XV-lea. Acest nivel este certificat documentar în anul 1413 (1412) unde orașul este menționat ca punct de vamă domnească. Un nucleu mai clar conturat a fost observat în zona „Caselor Domnești” și posibile nucleu mai depărtate în sectoarele A și D.

Al treilea nivel de locuire medievală, este cel atribuit secolelor XV-XVI căruia îi aparțin mai multe structuri de locuire, precum și o biserică datată cu monede emise de Vladislav al II-lea (1447/1448 - 1456).

Ultimul nivel al orașului medieval, se plasează din punct de vedere cronologic în perioada cuprinsă de secolele XVI-XVII. Acestui nivel de locuire al orașului îi aparțin două biserici, de cartier, una presupusă a fi fost ridicată în timpul domniei lui Neagoe Basarab (1512 - 1521) - biserica Albă,

iarcealaltăînepocaluiMihneaTurcitul (1577 – 1583, 1585 - 1591) cunoscută sub numele de bisericaRoșie. Secolul al XVII-lea este reprezentat de biserica atribuită lui Antonie Vodă din Popești (1671).

În încercarea de a arăta dezvoltarea și întinderea teritorială a Târgșorului, un obiectiv l-au reprezentat bisericile cât și necropolele ce ne pot trasa o imagine a locuitorilor cartierului. Acolo unde avem totuși prezente morminte și nu avem identificată o biserică, putem presupune existența ei în zonă, deoarece nu se realizau înmormântări departe de lăcașurile de cult.

Construite la inițiativa domnească, sau privată, cele șase biserici, identificate până în prezent, marchează la Târgșor limitele probabile ale cartierelor orașului.

Pe teritoriul orașului medieval Târgșor, avem menționate, încă de la începuturile cercetărilor din secolul al XIX-lea, un număr de 4 biserici. În urma cercetărilor arheologice au mai fost identificate încă două și presupusă existența a încă trei lăcașuri de cult.

Curtea domnească de la Târgșor a reprezentat un element important în cadrul orașului medieval, existența ei marcând practic importanța orașului în organizarea urbană a Țării Românești la acea vreme. Modalitatea prin care statul medieval, în spațiul extracarpatic, își exercita influența, în teritoriul său, erau curțile domnești. Implantarea acestora în târgurile aflate în plin proces de dezvoltare alături de crearea, în aceste noi târguri, a unor puncte vamale domnești, au dus la ascensiunea fulminantă a acestora. Micile târguri devin în scurt timp centre urbane importante, centre de schimb și puncte vamale menționate în documentele interne dar și externe.

Pentru ca o curte domnească să fie amplasată într-un oraș, altul decât capitala țării, trebuie să fi îndeplinit probabil anumite criterii, criterii ce ne rămân necunoscute până în acest moment, pe care orașul medieval Târgșor le îndeplinea. Această curte ar fi putut să fie amplasată în orașul vecin Ghergița, dar Târgșorul a fost preferat. Se poate ca un rol important în decizia de a construi aici o curte domnească să fie legată și de faptul că orașul fusese construit încă de la început pe o moșie ce aparținuse domniei.

Momentul în care la Târgșor apare o curte domnească, este destul de controversat, istoricii afirmând că aceasta a apărut, cel mai devreme, în a doua jumătate a secolului al XV-lea. Opinia general acceptată, de către cercetători, este că aceasta apare în timpul domniei lui Neagoe Basarab. Această afirmație este susținută într-un hrisov, emis de același domnitor, din anul 1517.

Existența unei curți domnești la Târgșor, în a doua jumătate a secolului al XV-lea, este semnalată, indirect și de faptul că o serie a domnitorilor Țării Românești își mută, temporar sau permanent, reședința în târgul prahovean.

Primele cercetări arheologice asupra curții domnești de la Târgșor au început în anul 1959 și au durat până în 1964, când atenția colectivului de arheologi, condus de arheologul Nicolae Constantinescu, a fost îndreptată către investigarea zonei delimitate de prima împrejmuire de zid. În urma acestor investigații acesta propune o fazificare a evoluției construcțiilor din zona curții domnești, ce a fost ridicată în cadrul târgului medieval de la Târgșor. Din ansamblul arhitectural ce forma odinioară curtea domnească se păstrează curtea, fundațiile caselor domnești precum și biserica ridicată în timpul domnitorului Antonie Vodă din Popești (1669-1672).

În urma săpăturilor arheologice recente au fost surprinse și cercetate o serie de structuri neidentificate în săpăturile anterioare și s-au urmărit traiectele zidurilor, din zona caselor domnești, pentru a aduce o clarificare a fazificării propuse de N. Constantinescu. Cu această ocazie au fost obținute noi date care conduc spre o reanalizare a evoluției casei domnești și ulterior mănăstirești.

O dată cu dezvoltarea sa economică, Târgșorul începe să se dezvolte și teritorial, mărirându-și limitele, migrând în anumite zone.

Au fost observate și modificări ale destinației spațiului în diferite zone ale sale: la N-V de Curtea domnească, au fost cercetate locuințe adâncite în pământ, din secolul al XVII-lea, la o distanță de numai 4 m de morminte de înhumăție datate în secolele XV-XVI.

Concluzia este că orașul medieval Târgșor respecta imaginea generală a orașelor medievale ale Țării Românești, având un aspect rural, fiind așezări deschise, acoperind suprafețe mari de teren dar având o densitate mică de clădiri ce beneficiau de grădini mari.

Se pare că principalul nucleu al orașului medieval a fost zona actualei curți domnești și zona de la nord și nord-vest de această poziție, fiind plasată pe o zonă mai înaltă ce domină împrejurimile.

Plecând de la informațiile deținute se preconizează două scenarii privind modul de dezvoltare al orașului medieval Târgșor.

Primul scenariu posibil este unul în care zona centrală, de la care se pleacă este reprezentată de actuala zonă a curții domnești, iar expansiunea teritorială este una centrifugală, orașul dezvoltându-se din centru spre exterior în toate direcțiile concomitent.

Al doilea scenariu pleacă de la ideea că în discuție sunt două nuclee, reprezentate de curtea domnească pe de o parte și de orașul medieval de cealaltă parte. Acest model cu două

centre de putere ce ar reprezenta motorul de dezvoltare al oraşului medieval Târgşor este similar cu modelul întâlnit în cazul Câmpulungului.